

گروه آموزشی پژوهش هنر

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته هنر اسلامی، گرایش سفال و سرامیک

عنوان:

پژوهشی در سفالینه های اسلامی گنچینه های شیراز و آسیب شناسی این آثار (نمونه موردی موزه نارنجستان قوام وموزه شاهچراغ)

استاد راهنما اول:

دکتر ابوالقاسم دادور

استاد راهنما دوم:

دکتر صمد سامانیان

دانشجو:

ساره بهمنی

واژه های کلیدی:

سفالینه، دوره اسلامی، آسیب شناسی آثار، موزه شاهچراغ (ع)، موزه نارنجستان قوام

چکیده:

هنر که زبان ناگفتنی های وجود انسان است، وقتی وارد عرصه تاریخ و جامعه می شود گفتنی های فراوان دارد. هنر سفالگری و فن سفالینه سازی که از ارتباط ساده انسان با طبیعت و خاک آغاز گردیده در گذاری بالنده و شکوفا از میان قرنهای زندگانی تاریخی انسان با راز و رمزهای بسیار همراه است. سفالگری از هزاره چهارم قبل از میلاد در باورهای ماورایی و زندگی روزانه ایرانیان وارد شد و بیشترین بهره گیری از طبیعت و ظرافتهای هنری به صورت بخشی ارزنده و ماندگار از تاریخ هنر و صنعت ایران درآمد. تنوع در به کارگیری شیوه های هنری، بهره مندی از ساز و کارهای ساده طبیعی به ویژه لعاب های حقیقی در طول دوران موجب شده که سفالگری ایران به تارک تاریخ این هنر در جهان بنشیند. از کهن ترین سفالهای بدست آمده در شوش و لعابکاری سیلک تا کارگاه های پیشرفته سفال نیشابور و میناکاری های کاشان آنچه به روشنی دیده می شود، رشد روزافزون هنر و فن رنگ آمیزی و ساخت سفال است که در دوران تمدن اسلامی به اوج خود رسیده است. سفالینه های دوران اسلامی از جمله آثار با ارزش هنری و فرهنگی باقی مانده از آن دوران میباشد که در نبود اسناد مکتوب مصور، تصویری گویا از هنرهای ایران آن زمان ارائه می نماید. تنوع آثار سفالی چه از نظر چگونگی ساخت اشیاء و چه از نظر تزیین و شکل آنها، بسیار قابل توجه می باشد. سفال های بدون لعاب، تکرنگ، نقش کنده، لعاب پاشیده، قالب زده، مشبک بدل چینی، زرین فام و مینایی که با اسلوب های زیر رنگی و رو رنگی تزیین شده اند نمونه های درخشانی را در تاریخ سفالگری ایران ارائه می نماید. جام ها، پیاله ها، کوزه ها، قدح ها و بشقاب ها از ساخته های سفالی آن دوران میباشد، بخشی از این سفالینه ها تنها با یک روش ساخت و بخشی دیگر با ترکیب چند روش و لعاب های گوناگون شکل یافته است. در این پژوهش به بررسی تحلیلی و توصیفی این اشیاء سفالی که در موزه نارنجستان قوام و موزه شاهچراغ شیراز نگهداری می شوند؛ پرداخته و سپس به آسیب شناسی علمی آثار سفالی آسیب دیده و همچنین شیوه های نگهداری آنها پرداخته شده است و در واقع در پی یافتن پاسخ این سوالات هستیم که:

آیا بین تحولات سیاسی، فرهنگی و اجتماعی هر دوره با شیوه های ساخت و تکنیکهای سفالگری در تاریخ ایران بعد از اسلام ارتباطی وجود داشته است؟

آیا مکان تولید اشیاء سفالی موجود در گنچینه های مورد پژوهش، استان فارس می باشد؟ در غیر اینصورت این اشیاء متعلق به کدام منطقه جغرافیایی ایران می باشند؟

حاصل از این پژوهش اینکه در این موزه ها مکان تولید و تکنیکهای تزیینی اشیاء سفالی نامعلوم بود که تا حد امکان این ابهامات برطرف گردید و همچنین آسیب شناسی آثار سفالی به شیوه های جدید و علمی صورت پذیرفت.